

Музичка В. В.

(ф-т економіки та управління, III курс)

КЕЙНСІАНСЬКА МОДЕЛЬ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

В середині 30-х років ХХ ст. бере початок розвиток прагматичної теорії грошей — кейнсіанської та монетаристської. Джон Мейнард Кейнс започатковує новий напрямок в теорії грошей — теорію переваг ліквідності. Основи теорії грошей закладені в більшості його праць, а особливо в роботі «Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей».

Метою цієї роботи є висвітлення та аналіз практики застосування кейнсіанської моделі грошово-кредитного регулювання.

Визначивши роль грошей як важливого елемента економіки, Дж. Кейнс сформулював такий теоретичний висновок: оскільки через гроші виражаються всі головні економічні результати та оцінки, сподівання і настрої економічних агентів, то з їх допомогою можливо цілеспрямовано впливати на реальні економічні процеси. Тоді такі показники ринкового господарства, як маса грошей в обігу, норма відсотка, активні операції бюджету і банківської системи, емісійна діяльність центрального банку тощо, — можуть стати важливими інструментами державного економічного регулювання. Заходи грошово-кредитної політики в довгостроковому періоді впливають на зміни реального обсягу виробництва, але лишаються нейтральними стосовно до цін. У короткостроковому періоді зміни у грошово-кредитній політиці центрального банку можуть впливати на ціни, а отже, її використання є доцільним при загостренні інфляції [2, с. 28].

Головна ідея вчення Дж. Кейнса полягає в тому, що збільшення кількості грошей в обігу доцільне до тієї межі, поки економіка у відповідь на випереджаюче зростання грошових ресурсів спроможна нарощувати обсяги зайнятості реальних виробничих ресурсів. За цією межею починається справжня інфляція, тобто будь-яке додаткове збільшення грошей здатне спричинити тільки зростання цін. Подібний стан економіки Дж. Кейнс вважає небажаним, але будь-які інші тенденції в даному напрямку він розглядав як безпечні для економіки і швидше стимулюючі, ніж депресивні. «Тільки у виняткових випадках збільшення кількості грошей буде супроводжуватися зменшенням розмірів сукупного ефективного попиту». У зв'язку з цим Кейнс різко критикував

спрощену точку зору, згідно з якою будь-яке збільшення кількості грошей в обігу і будь-яке зростання цін мають інфляційний характер. На його думку, зростання цін є безпосереднім супутником довгострокових періодів економічного зростання [1].

Ринкова економіка є нестійкою системою, що має чимало внутрішніх недоліків. Тому держава повинна регулярно використовувати різні інструменти регулювання економіки, зокрема й грошово-кредитні. Ланцюжок причинно-наслідкових зв'язків у зміні пропозиції грошей і номінального ЧНП такий: зміна грошової пропозиції є причиною зміни рівня процентної ставки, що, у свою чергу, зумовлює зміну в інвестиційному попиті і, через мультиплікативний ефект, — зміну в номінальному ЧНП (рис. 1) [1].

Рис. 1. Кейнсіанська концепція грошово-кредитного регулювання

Як видно зі схеми, зміна грошово-кредитної політики змінює пропозицію грошей у країні, а своєю чергою, зміна грошової пропозиції впливає на відсоткову ставку, і відповідно — на рівень інвестицій.

Загалом, на погляд кейнсіанців, переваги грошово-кредитної політики полягають в її гнучкості і політичній прийнятності, але поряд з позитивними моментами існують і негативні. Перед кредитно-грошовою політикою постала низка обмежень і проблем:

1) надлишкові резерви, які є наслідком політики дешевих грошей, можуть не використовуватися банками для розширення пропозиції грошей;

2) викликана грошово-кредитною політикою зміна грошової пропозиції може бути частково компенсована зміною швидкості обігу грошей;

3) вплив кредитно-грошової політики послабиться, якщо крива попиту на гроші полого, а крива попиту на інвестиції — стрімка, до того ж вона може зміститися, нейтралізуючи грошово-кредитну політику [1].

Особливо активно кейнсіанські методи регулювання застосовували у грошово-кредитній політиці розвинених країн у повоєнний період до 60—70-х років включно. Це, передусім, стосується прямого кількісного контролю за обсягами кредитів та рівнем відсоткової ставки. Ступінь поширення прямого державного регулювання значною мірою зумовлювався рівнем одержавлення в кредитному секторі. Особливо важливу роль це регулювання відіграло у Франції внаслідок націоналізації в кредитній сфері в 1981 р. При цьому грошово-кредитне регулювання було підпорядковане реалізації програмних настанов, планів соціально-економічного розвитку країни. Воно полягало в прямому контролі Банку Франції за обсягом кредиту (що перевищував 25 млн франків) і періодичному обмеженні розширення банківських кредитів [3, с. 273].

У Великобританії в ці роки теж переважали методи прямого кількісного контролю за обсягами кредитів і регулювання рівня відсоткових ставок. Особливу увагу Банк Англії приділяв дотриманню комерційними банками рівня ліквідних активів. Зокрема, банки були зобов'язані мати цих активів не менше ніж 28 % своїх депозитів. Водночас центральний банк активно застосовував облікову політику залежно від кон'юнктури грошового ринку. Регулювання облікової ставки, як один з найтрадиційніших і найстаріших важелів впливу на комерційні банки, проіснувало до 1971 р. Воно поступилося місцем визначенню мінімальної позичкової ставки, яка змінювалась залежно від тенденцій ринкових ставок загалом.

Це фактично свідчило про переорієнтацію курсу грошово-кредитного регулювання, про відмову від прямого втручання в пропорції грошового ринку і перехід до опосередкованих методів впливу на грошово-кредитний сектор економіки. Становлення непрямого регулювання ускладнювалось кризовими явищами в кредитній сфері, зокрема банківською кризою 1973—1974 рр., що зумовило тимчасове повернення до випробуваних способів прямого впливу через вибірковий контроль над розмірами кредитів, встановлення мінімальних позичкових ставок тощо. Але з 80-х років XX ст. монетаристські підходи до регулювання грошово-кредитної сфери набувають дедалі більшої ваги.

Отже, грошово-кредитна політика західноєвропейських країн та США до 1970-х — початку 1980-х рр. базувалась на кейнсіанській концепції із застосуванням політики регулювання позичкового відсотка, обмеження обсягів кредитів, вибіркового контролю за грошовим ринком, масою грошей в обігу та рівнем інвестування. Кейнсіанські рецепти регулювання стали визначальним внеском у стабілізацію економіки країн розвинутого капіталізму. Наприкінці ХХ ст. ця економіка кардинально змінилася, по суті, вийшла на лінію виробничого потенціалу. Відповідно, регулювання, спрямоване на «лікування» дефляції через стимулювання ефективного попиту на національному ринку, перестало приносити успіх. Економіку багатьох країн спіткали інфляційні процеси. Це викликало розчарування як у кейнсіанських підходах до регулювання, так і в самій теорії. Крім цього, пряме державне регулювання було негнучке, жорстке, консервативне. Це суперечило вимогам, поставленим розгортанням науково-технічної революції: гнучкості, динамічності в розвитку, а відповідно і в регулюванні.

Сучасні теоретичні моделі грошово-кредитної політики є синтезом кейнсіанства і монетаризму. У довгостроковому періоді в грошово-кредитній політиці сьогодні переважає монетаристський підхід. Разом з тим держава не відмовляється в короткостроковому періоді від впливу на процентну ставку в цілях швидкого економічного маневрування.

Загалом можна підсумувати, що механізми регулювання грошово-кредитної політики Кейнса дійсно працювали і приносили успіх до певного часу. Але вже в ХХІ столітті особисто я вважаю що положення Кейнса вже є історією економіки, вони мають право на існування тією ж мірою, що й, наприклад, традиційна економічна система, але більшість цивілізованого світу від них вже відмовилася. Тому і дану модель грошово-кредитного регулювання слід розглядати як історію, а історію слід пам'ятати і повертатися до неї лише щоб не робити схожих помилок в майбутньому, а не щоб списувати чи брати за приклад засади економічного розвитку чи економічної політики в майбутньому, наприклад, для України. Одна економічна теорія завжди змінюється іншою, а зміни економічних теорій, економічних політик, на мою думку, — не просто самоціль, а спосіб забезпечення функціонування та процвітання економічної системи в майбутньому. Тобто дана теорія вже є пережитком минулого, на теренах України вона не розвивалася в час свого розквіту, тому і зараз почепнути національній економіці щось універсальне з неї неможливо і утопіч-

но. Методу виходу з кризи, в якій знаходиться зараз Україна, за допомогою чи кейнсіанства загалом, чи окремих постулатів грошово-кредитної політики, на мою думку, знайти неможливо.

Література

1. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Джон Мейнард Кейнс. — М., 1976. — 453 с.
2. Кривенко Л.В, Грошово-кредитні засоби регулювання економіки: монографія / Л.В. Кривенко. — Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010.
3. Шпаргало Г.Є. Теоретичні засади та світова практика застосування кейнсіанських підходів до грошово-кредитного регулювання / Г.Є. Шпаргало, Ю.А. Семеряк, І.М. Бриндзя // Науковий вісник НЛТУ України. — 2009. — Вип. 19.5. — С. 268—275.

Нестеренко О. В.

(обліково-економічний ф-т, III курс)

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

В сучасних умовах глобалізації економічних процесів важливе місце посідає активізація відтворення основних засобів, як бази стабільності діяльності підприємства. Потребує вирішення проблема забезпечення ефективного, своєчасного й повноцінного відшкодування та оновлення елементів основного капіталу на базі новітніх досягнень НТР. Тому вдосконалення існуючих підходів до вибору методів нарахування амортизації основних засобів і вдосконалення амортизаційної політики має важливе значення для підвищення конкурентоспроможності виробленої продукції.

Існуючі дефініції поняття «амортизації» в економічній літературі не повністю розкривають призначення амортизації, часто приписують не властиві їй функції. Доцільно запропонувати таке визначення: амортизація — комплексна економічна категорія, яка характеризує процес систематичного, поступового, науково обґрунтованого та економічно доцільного перенесення вартості основних засобів на вартість готової продукції (послуг) підприємства, виготовленої (наданих) з їх використанням, з метою забезпечення поступового відновлення основних засобів внаслідок їх морального та фізичного зносу.